

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ НА ОСНОВІ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, РЕАЛІЗАЦІЯ

METHODOLOGY OF TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS WITH A PROFESSIONAL ORIENTATION BASED ON THE PROJECT METHOD: ESSENCE, STRUCTURE, IMPLEMENTATION

У статті зазначено, що на сучасний час галузям виробництва країни потрібні кваліфіковані фахівці з високим рівнем знань іноземної мови, бо країна вже сьогодні дуже стрімко інтегрується в європейський економічний простір.

Розглянуто дидактичні аспекти конструювання та реалізації методики застосування методу проєктів для навчання студентів ЗВО англійської мови за професійним спрямуванням. Визначено основні підходи до навчання іноземної мови, та наведено педагогічні особливості реалізації методу проєктів у навчанні майбутніх фахівців виробничої сфери англійської мови за професійним спрямуванням.

Констатовано, що навчання англійської мови представляє собою певну дидактичну систему як сукупність основних компонентів навчального процесу, які визначають вибір іншомовного матеріалу для занять, форми його подання, методи і способи навчання, а також способи його організації. Визначено особливості системи навчання англійської мови: функціональність, наявність підсистем, відкритість тощо.

Зазначено, що методика навчання англійської мови сьогодні – це самостійна, комплексна, теоретична і прикладна наука, яка вивчає закономірності, цілі, зміст, методи і засоби навчання на матеріалі англійської мови і культури. При цьому об'єктом дослідження методики навчання англійської мови є процес навчання англійської мови, а її предметом – безпосередньо метод навчання. Наведено характеристику етапів, видів, особливостей застосування методу проєктів при навчанні студентів.

Зазначено, що метод проєктів забезпечує реалізацію міжпредметних зв'язків та інтеграцію знань і вмінь із різних навчальних дисциплін, поєднує дослідницьку і продуктивну діяльність із процесом набуття знань та вмінь, ґрунтується на особистих інтересах студентів під час навчання.

Основними етапами методики навчання англійської мови за професійним спрямуванням на основі методу проєкту визначено підготовчий, основний, завершальний тощо. Наведено їх змістові характеристики та послідовність навчання студентів.

Ключові слова: методика навчання, англійська мова за професійним спрямуванням, студенти, метод проєктів.

The article states that at present, the country's production sectors need qualified specialists with a high level of knowledge of a foreign language, because the country is already rapidly integrating into the European economic space. The article considers the didactic aspects of designing and implementing the methodology for applying the project method to teaching English to students of higher education institutions in a professional direction. The main approaches to teaching a foreign language are identified, and the pedagogical features of implementing the project method in teaching future specialists in the production sphere of English in a professional direction are presented. It is stated that teaching English is a certain didactic system as a set of basic components of the educational process that determine the selection of foreign language material for classes, forms of its presentation, methods and methods of teaching, as well as ways of its organization. The features of the English language teaching system are identified: functionality, the presence of subsystems, openness, etc. It is noted that the methodology of teaching English today is an independent, complex, theoretical and applied science that studies the patterns. At the same time, the object of research on the methodology of teaching English is the process of teaching English, and its subject is directly the teaching method. The characteristics of the stages, types, and features of the application of the project method in teaching students are given. It is noted that the project method ensures the implementation of interdisciplinary connections and the integration of knowledge and skills from different academic disciplines, combines research and productive activities with the process of acquiring knowledge and skills, and is based on the personal interests of students during their studies. The main stages of the methodology of teaching English in a professional direction based on the project method are defined as preparatory, main, final. Their content characteristics and the sequence of student training are given.

Key words: teaching methodology, English for professional purposes, students, project method.

УДК 378.1:373.623

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/88.26>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Дніпровська Т.В.,

orcid.org/0000-0002-0317-1548

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри лінгводидактики
та журналістики
Кременчуцького національного
університету імені Михайла
Остроградського

Гайкова А.Р.,

orcid.org/0000-0002-5111-9082

ст. викладач кафедри лінгводидактики
та журналістики
Кременчуцького національного
університету
імені Михайла Остроградського

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Стратегічним напрямом розвитку вищої освіти на сьогодні виступає парадигмальна установка на формування і самовдосконалення фахівця у професії, його орієнтація у складних іншомовних та соціокультурних ситуаціях під час виробничої діяльності в установах та на підприємствах.

Нові політичні та соціально-економічні умови розвитку України викликали зміну вимог до

професійної підготовки фахівців, які повинні володіти високою професійною та іншомовною комунікативною компетенціями.

Традиційна освіта сьогодні панує у ЗВО та більше спрямована на передачу готових знань, ретрансляцію відомих варіантів вирішення різних соціокультурних ситуацій на виробництві. Пріоритетними стають підготовленість та когнітивна гнучкість фахівця, прояв соціальної відповідальності

особистості, компетентного та глибоко освіченого у своїй галузі знань, що вільно володіє англійською мовою за професійним спрямуванням.

Кваліфікація у відповідній галузі, професійна культура, знання іноземної мови, та мобільність фахівця, на думку учених, стають сьогодні пріоритетними цінностями в умовах сучасного інформаційного суспільства [1]. В таких умовах усе більшого значення набуває процес креативної дослідницької діяльності майбутніх фахівців та застосування методів навчання, які б давали можливість підвищувати успішність студентів при навчанні англійської мови, до яких відноситься метод проєктів.

Аналіз наукових джерел і публікацій. Вивчення досвіду організації навчання у ЗВО таких країн як США, Іспанія, Чехія, Великобританія, засвідчило, що акцент на креативне створення студентами конкретного соціально значимого продукту може залучити до навчального процесу кращі особистісні пізнавальні якості та сформулювати мотиви до наполегливого навчання, результати якого мають високу значимість для майбутньої професійної діяльності.

Аналіз наукових праць дозволив визначити такі підходи до навчання іноземної мови: компетентнісний, який передбачає спрямованість навчального процесу на формування іншомовної комунікативної компетентності; рефлексивний, який передбачає формування рефлексивної компетенції (здатності розмірковувати, спостерігати, бажати розуміти власні почуття і вчинки); пізнавальний підхід, коли студент засвоює правила використання лексико-граматичних моделей, здійснює конструювання висловлювань; культурологічний, який передбачає у процесі навчання тісну взаємодію мови і культури; біхевіористський підхід, на основі якого навчання іноземної мови побудовано на основі реакцій на іншомовні стимули у навчанні; комунікативно-діяльнісний підхід – передбачає поєднання свідомих та підсвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією; інтуїтивно-свідомий підхід, що передбачає оволодіння іноземною мовою в інтенсивному режимі моделювання [2].

Питанням розробки сучасних технологій навчання присвячено багато досліджень та наукових праць, зокрема праці М. Лазарева, О. Коваленко, Л. Тархан та ін. Теоретичні засади проєктної діяльності досліджували А. Макаренко, Л. Савченко, С. Сисоєва, В. Свистун, В. Одарченко, Л. Штефан, А. Ткаченко та інші. Утім, аналіз наукових джерел засвідчив не розробленість проблематики конструювання методики застосування методу проєктів у ЗВО для викладання англійської мови.

Метою статті є розгляд дидактичних аспектів конструювання та реалізації методики застосування методу проєктів під час навчання студентів ЗВО англійської мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. На наш погляд, конструювання методик викладання – це цілеспрямований процес розробки та створення навчальних програм, методів та прийомів, що спираються на педагогічні закономірності та принципи. Метою цього є створення педагогічного інструменту для досягнення конкретних навчальних цілей. Цей процес включає в себе планування, проєктування та реалізацію освітнього процесу, який допомагає студентам засвоювати знання, розвивати навички та отримувати досвід володіння англійською мовою тощо.

Навчання англійської мови представляє собою певну дидактичну систему – це сукупність основних компонентів навчального процесу, які визначають відбір іншомовного матеріалу для занять, форми його подання, методи і способи навчання, а також способи його організації. Науковці визначають особливості системи навчання англійської мови: функціональність, тобто здатність функціонування системи у процесі навчання в залежності від мети; наявність підсистем, які у процесі навчання вступають у певні взаємозв'язки одна з одною та із навчальним середовищем; відкритість – система піддається впливу з боку середовища і готова включати до своєї структури нові підсистема, поява яких зумовлена досягненнями самої методики і суміжних з нею наук [3].

Методика навчання англійської мови сьогодні – це самостійна, комплексна, теоретична і прикладна наука, яка вивчає закономірності, цілі, зміст, методи і засоби навчання на матеріалі англійської мови і культури. При цьому об'єктом дослідження методики навчання англійської мови є процес навчання, а її предметом є безпосередньо метод навчання.

У методиці навчання іноземних мов існують дві складові: загальна методика та спеціальна. Загальна методика вивчає закономірності та особливості процесу навчання будь-якої іноземної мови взагалі. Спеціальна методика досліджує навчання конкретної іноземної мови у певному типі навчального закладу.

Методика навчання тісно пов'язана з лінгвістикою. А досягнення лінгвістики безпосередньо використовуються при розв'язанні проблем, що стосуються компонентів методики: цілей навчання (для чого навчати?); змісту навчання (чого навчати?); технологій навчання (як навчати?); допоміжних засобів навчання (з допомогою чого навчати?). Лінгвістика впливає на методику навчання через зміст навчання іноземних мов. Це проявляється у відборі навчального матеріалу (мовного, мовленнєвого, соціокультурного) згідно з конкретними цілями та умовами навчання; у визначенні послідовності навчання; у типології мовного матеріалу.

Методика тісно пов'язана з педагогікою, зокрема з такими її складниками як: загальна

педагогіка, теорія виховання, теорія навчання. Зв'язок методики з дидактикою зумовлений тим, що обидві ці науки мають загальний об'єкт дослідження – освітній процес. Дидактика вивчає цей процес в цілому, а методика займається вивченням проблеми організації навчання певному предмету (методику називають частковою дидактикою) [5]. Отже, методика конкретизує на відповідному навчальному матеріалі основні категорії дидактики (цілі, зміст, принципи, методи, засоби та форми).

Одним з дієвих методів навчання сьогодні педагогами у ЗВО вважається метод проєктів, який передбачає залучення студентів до спільної діяльності, сприяє соціалізації, досвіду групової діяльності, успішному перейманню суспільного досвіду, розвитку креативності та відповідальності тощо.

Метод проєктів забезпечує реалізацію міжпредметних зв'язків та інтеграцію знань і вмінь із різних навчальних дисциплін [4]. Він поєднує дослідницьку і продуктивну діяльність із процесом набуття знань та вмінь, ґрунтується на особистих інтересах студентів під час навчання, а також інтегрує проблемний підхід, групові методи, рефлексивні та комунікативні методики.

На наш погляд, проєктна діяльність студентів при навчанні англійської мови за професійним спрямуванням допоможе систематизувати, закріпити, поглибити отриманих теоретичних знань і вмінь; розвинути творчі здібності студентів; дати можливість самовдосконалення мовленнєвої діяльності через аудіювання, читання, говоріння та письмо.

Важливо, що під час такого навчання активно формуються усі операції мислення студентів: аналіз, узагальнення, конкретизація, синтез, порівняння, абстрагування та інші, що часто вимагається в освітньо-професійних програмах підготовки фахівців. Активно також розвиваються такі психічні пізнавальні процеси як пам'ять, мислення, уявлення, сприйняття тощо.

Наведемо характеристику методики навчання студентів на основі методу проєкту відповідно до типів проєктів [6]:

1. Домінуюча в проєкті діяльність: дослідницька, творча, практико-орієнтована, обговорення та спільний пошук.

2. Предметно-змістовна область: монопроєкт (в рамках однієї області знання); за типом: мовні (лінгвістичні), додаткові: міжпредметний проєкт.

3. Характер координації проєкту: партнерський, гнучкий.

4. Характер контактів: внутрішні контакти.

5. Кількість учасників проєкту: особистісні, парні (мікрогрупи).

6. Тривалість виконання проєкту: короткострокові (1-2 тижні).

7. Вимоги до захисту: схема захисту наукової роботи.

При навчанні студентів англійської мови за професійним спрямуванням було запропоновано такі види проєктів: творчі проєкти, що спрямовані на розвиток творчих здібностей, професійної спрямованості, лінгвістичних умінь студентів з професійно орієнтованої тематики; інформаційні проєкти, що мають на меті збір, аналіз та узагальнення інформації англійською мовою, яка відображає характер майбутньої професійної діяльності; комплексні проєкти, що включають декілька суміжних напрямків або тем; прикладні проєкти, що мають чітку структуру, сценарій, розподілені ролі та соціальний підтекст тощо.

Основними етапами методики навчання англійської мови за професійним спрямуванням на основі методу проєкту були: підготовчий, основний, завершальний тощо. На першому етапі формується мотивація до дослідницької роботи студентів, де вони повинні активно включитися у таку роботу. Також здійснюється визначення теми на предмет її актуальності, професійного та суспільного значення; формулювання цілей та завдань; обговорення методів роботи, термінів та засобів реалізації; уявлення кінцевого результату; визначення робочих груп і розробка критеріїв оцінювання проєкту.

На основному етапі студентами проводився збір та аналіз інформації; пошук методів та реалізація мети проєкту, робота з друкованими виданнями, інструментами Інтернету; проведення експерименту тощо. Цікавим способом було обговорення студентами проблем та проміжних результатів роботи в групах англійською мовою, після чого формулювалися нові ідеї, варіанти вирішення навчальних завдань тощо.

Також на основному етапі роботи студентів над проєктом проводилося: самооцінювання якості проєкту за критеріями, групове обговорення; самостійна робота та консультації з керівником проєкту; узагальнення та класифікація зібраних матеріалів; підготовка результатів до подання (творчий звіт, ілюстративний матеріал у вигляді схем, альбомів).

До схеми захисту проєкту, що представляли студенти, було включено: обґрунтування актуальності, практичне значення для галузі, новизна, логічна побудова, вірність відповідей на запитання слухачів та зауваження опонентів, загальна орієнтація у проблемі англійською мовою тощо. Методика навчання студентів англійської мови за професійним спрямуванням на основі проєктних методів засвідчила свою ефективність у підготовці фахівців, що сьогодні працюють у багатьох виробничих галузях України.

Таким чином, на основі проведеного наукового пошуку можемо зробити такі **висновки**: у статті розглянуто дидактичні аспекти конструювання та реалізації методики застосування методу проєктів під час навчання студентів ЗВО англійської мови за професійним спрямуванням.

Визначено основні підходи до навчання іноземної мови, педагогічні особливості реалізації методу проєктів у навчанні майбутніх фахівців виробничої сфери англійської мови за професійним спрямуванням. Наведено характеристику етапів, видів, особливостей застосування методу проєктів при навчанні студентів. Подальшим перспективним напрямком дослідження вважаємо розробку завдань для формування тематичних кейсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коваль В.О., Шевантаєва А.В. Формування екологічної компетентності майбутніх вчителів початкової школи в процесі проєктної діяльності. *Молодий вчений*. 2018. № 2.1, т. 54.1. С. 55–58.
2. Кондрашова О. В. Дидактична технологія особистісно-орієнтованого навчання майбутніх менеджерів англійської мови за професійним спрямуванням. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76(1). С. 179–183.
3. Дніпровська Т. В. Педагогічні особливості застосування технології індивідуалізованого навчання майбутніх інженерів англійської мови за професійним спрямуванням. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70(1). С. 206–210.
4. Шевченко І. Педагогічне проєктування та його складові. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Сер.: Педагогічні науки. 2010. № 91. С. 256–260.
5. Пінчук Л.М. Навчання в співробітництві як ефективна педагогічна технологія у викладанні англійської мови як другої іноземної. *Вісник Запорізького національного університету*. Педагогічні науки. 2012. № 1(17). С. 66–70.
6. Керницький О. Професіоналізм діяльності інженера-педагога: аспект суб'єкт-суб'єктної взаємодії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. № 6 (60). С. 162–172.

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.10.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025
 Дата публікації: 19.12.2025